

verken kjenner rekkevidden av eller kan kontrollere. Den greske filosofen Platon (428–347 fvt.) argumenterte slik overfor en type teknologi som vi i dag tar for gitt og fremelsker, nemlig skrivekunsten. I dialogen *Faidros* forteller hovedpersonen Sokrates om Egypts konge Thamus, som sier: «Ett er å oppfinne tekniske ting, noe annet å bedømme hvilken skjebne, til gagn og til skade, oppfinnelsen medfører for dem som vil anvende den» (Platon, 1962, s. 89). Thamus hadde fått høre at skrivekunsten og skriveteknologier kom til å gjøre egypterne klokere og hjelpe dem til å huske bedre. Thamus fnøs av dette, og sa at det derimot er tvert om: «For denne oppfinnelse vil inngi glemsel i lærlingenes sjel ved at minnet forsømmes. Av tillit til skriften vil de hente sitt minne utenfra, fra fremmede tegn, ikke innenfra, fra dem selv» (Platon, 1962, s. 89). Konsekvensen av skriveteknologien er altså, ifølge Platon, at den menneskelige hukommelse på sikt vil forfalle.

I dag ser vi en parallell skepsis overfor ChatGPT. Noen av bekymringene som har kommet frem er: Vi kommer til å gjøre oss avhengige av det; vi vil ikke lenger stole på våre egne skriveferdigheter; programmet kan – spesielt når det blir ytterligere forbedret – utrydde behovet for menneskelige forfattere (Araújo, 2023).

Slike bekymringer handler om at nye teknologier vil ødelegge eller underminere verdifulle menneskelige egenskaper. Sosiologen Sherry Turkle (1948–) er inne på noe lignende når hun hevder at sosiale medier vil forandre menneskelige relasjoner, for eksempel vår forståelse av hva vennskap innebærer (2017, s. xxii). Ansikt-til-ansikt-samtaler kan være brysomme, sier Turkle; de er uforutsigbare,

krever at vi åpner oss opp overfor andre, og gjør oss sårbare. Sosiale medier muliggjør derimot at vennskap kan pleies mer friksjonsløst. Det å være digitalt tilkoblet venner gir kameratskap uten de brysomme sidene ved vennskap. Men dette er bare en illusjon, slik Turkle ser det (2017, s. 190).

Dette er typisk for menneskets relasjon til teknologi, ifølge Turkle; vi mottar nye teknologier med begeistring fordi de tilsynelatende tilbyr noe verdifullt. Slik var det med tobakk og Coca-Cola også. Først mange år senere ble produktenes negative effekter tydelige, men nå er de en såpass integrert del av våre liv at det er vanskelig å fjerne dem. Slik er det også med sosiale medier. Denne gangen kan vi imidlertid ikke vente til skaden er skjedd. Vi må ta aktive grep nå: «Vi må finne en måte å leve med forføreriske teknologier slik at de virker til vår fordel. Det krever hardt arbeid» (Turkle, 2017, s. 294).

Turkle argumenterer med at teknologier kommer med langsiktige sosiale, etiske og mellommenneskelige aspekter som også må tas med i beregningen når deres nytte og utbredelse skal vurderes. Som eksemplet med Coca-Cola og tobakk viser, så er det imidlertid vanskelig å si noe om slike når en teknologi først innføres. En langsiktig vurdering med den hensikt å advare mot en teknologi kan derfor fort ende opp som et **skråplansargument**. Dette er en påstand om at hvis vi tillater et fenomen A, som vi ønsker – det kan være en hendelse, en gjenstand, en regulering eller en lov osv. – så vil det lede til et fenomen B, som vi slett ikke ønsker. Dette er et vanlig, men problematisk argument. At B følger av A, er sjelden så nødvendig eller uunngåelig som argumentasjonen legger opp til.